

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Артем Анатолійович ПИЧУРИН,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Протягом останніх десятиліть інформаційні технології все більше проникають у всі сфери суспільного життя, стаючи невід'ємною частиною життя кожної окремої людини, а також органів державної влади. Разом із тим, використання останніх тягне за собою ряд факторів негативного характеру, що обумовлює необхідність здійснення якісно, ефективного та всебічного державного контролю у цій сфері. Взагалі, контроль - це складова частина (елемент) державного управління, що забезпечує систематичну перевірку виконання Конституції, законів України, інших нормативних актів, додержання дисципліни і правопорядку. Полягає у втручанні контролюючих органів в оперативну діяльність підконтрольних органів, даванні їм обов'язкових для виконання вказівок, припинення, зміни чи скасування актів управління, вжиття заходів примусу щодо підконтрольних органів [1, с.86]. Н.В. Дикань зауважує, що контроль – це процес досягнення організацією цілей. Процес контролю полягає у визначенні стандартів, фактично досягнутих результатів та здійсненні корегувань, якщо досягнуті результати суттєво відрізняються від визначених стандартів. Контроль дуже важливий для успішного функціонування організації. Без контролю починається хаос і об'єднати діяльність будь-яких груп уже неможливо. Важливо й те, що самі по собі цілі, плани та структури організації визначають напрям її діяльності, розподіляючи її зусилля тим чи іншим чином та спрямовуючи виконання робіт [2]. Ю.П. Битяк, В.М. Гарацук, та В.В. Зуй розуміють контроль як основний спосіб забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні, один із його найважливіших елементів. Без організації та здійснення контролю неможлива належна робота державного апарату, інших підконтрольних державних структур. Контроль також є одним з основних дисциплінуючих чинників поведінки громадян. У державному управлінні контроль поширюється на всі сфери: економіку, соціально-культурну, адміністративно-політичну діяльність, міжгалузеве державне управління [3, с.254]. Таким чином, контроль у загальному розумінні — це процес спостереження, перевірки та оцінки діяльності певного суб'єкта з можливістю впливу на його діяльність з метою забезпечення відповідності його функціонування встановленим нормам, стандартам, цілям чи правилам. Специфіка контролю залежить від суб'єкта його реалізації, зокрема в розрізі представленої проблематики йдеться про контроль, який реалізується органами державної влади, тобто про державний контроль.

Відповідно до дефініції І. К. Залюбовського державний контроль – це одна з форм реалізації державної влади, яка забезпечує дотримання законодавства і державної дисципліни в різних галузях виробничої, господарської, фінансової, торговельної, соціально-культурної діяльності, діяльності в галузі охорони громадського порядку, безпеки і оборони держави, дотримання прав і свобод громадян, виконання ними своїх обов'язків перед державою [4, с. 37]. Т. В. Корнякова доводить, що державний контроль – це відслідковування

уповноваженими на це державними органами правопорушень, їх причин та умов, що їм сприяли, у різних сферах життя держави і суспільства, проведення перевірок та інших контрольних заходів з метою виявлення та усунення негативних явищ і запобігання їм, а також притягнення винуватців до встановленої законом відповідальності; для забезпечення прав і свобод людини та громадянина й інтересів держави [5].

Досить змістовну позицію щодо значення і сутності контролю висловлює В. В. Посметний, який пише, що формулювання визначення поняття контролю має бути таким, щоб відображати наступні його властивості, а саме: його функціональне призначення; те, що він виникає на будь-якій стадії управлінського процесу; те що він здійснюється всіма суб'єктами управління; те, що він дає змогу здобувати оперативну інформацію про підлеглі органи (підрозділи), об'єктивно та конкретно відображати фактичний стан справ на підконтрольних об'єктах, виявляти позитивний досвід та прорахунки в прийнятих управлінських рішеннях, в організації та стилі роботи органів управління, вивчати риси характеру працівників; те, що він дає можливість втручання суб'єкта контролю в оперативну діяльність підконтрольного об'єкта [6]. Звідси контроль являє собою спостереження, перевірка чи нагляд за функціонуванням відповідного об'єкта з метою отримання об'єктивної та достовірної інформації про стан справ на ньому під час якого контролюючий суб'єкт наділений правом втручання в оперативну діяльність підконтрольного об'єкта (припиняти його діяльність, змінювати керівництво чи безпосередніх виконавців, застосовувати заходи примусу тощо) [6]. І. К. Залюбовська до найважливіших ознак державного контролю зараховує такі: 1) між органом (посадовою особою), що контролює, та підконтрольним об'єктом здебільшого існують відносини владної підпорядкованості; 2) об'єктом контролю є законність і доцільність діяльності підконтрольного об'єкта, оскільки контролер має право втручатись у діяльність підконтрольного об'єкта; 3) у відповідних випадках контролер має право застосовувати заходи впливу до підконтрольного за допущені правопорушення; 4) контроль є особливим процесом, який складається з трьох чітко визначених стадій: установка нормативів, співвідношення цих нормативів з реальними діями підконтрольних і корегування виявлених відхилень [7, с. 13].

Таким чином, державний контроль у сфері використання інформаційних технологій — це система правових, організаційних та технічних заходів, що здійснюються державними органами для забезпечення законного, безпечного та ефективного використання інформаційних технологій. Він включає моніторинг, перевірку, регулювання та контроль за дотриманням норм і стандартів у сфері інформаційних технологій з метою захисту національної безпеки, особистих даних громадян, кібербезпеки, боротьби з кіберзлочинністю та забезпечення справедливих умов для розвитку інформаційних і комунікаційних систем.

Значення державного контролю у сфері використання інформаційних технологій полягає у тому, що він забезпечує стабільність та безпеку цифрового середовища, а також забезпечення та захист суспільних інтересів, а також прав, свобод та інтересів громадян у відповідній сфері суспільного життя. Значення відповідного контролю полягає у наступному: по-перше, дозволяє перевірити діяльність суб'єктів на предмет їх відповідності нормам чинного законодавства; по-друге, виступає інструментом забезпечення національної

безпеки, а також безпеки кожної окремої людини; по-третє, забезпечує захист прав громадян у сфері використанні інформаційних систем; по-четверте, підтримує справедливість та етичність у сфері інформаційних технологій, завдяки чому досягається прозорість та відповідальність у використанні останніх, створюючи умови для чесної конкуренції та захисту прав інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України: словник-довідник / уклад.: В. К. Шкарупа, Ю. А. Ведерніков, В. П. Підчибій. Дніпропетровськ: Юридична академія МВС України, 2001. 196 с.
2. Дикань Н. В., Борисенко І. І. Менеджмент : навч. посіб Київ : Знання, 2008. 389 с.
3. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Х. : Право, 2010. 624 с.
4. Залюбовський І.К. Організаційно-правові засади державного контролю в Україні. Одеса : Юрид. література, 2003. 102 с.
5. Корнякова Т. В. Прокуратура і органи позавідомчого контролю: нагляд і взаємодія : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Одеса, 2004. 214 с.
6. Посметний В. В. Сутність та особливості цивільного контролю в державі за діяльністю правоохоронних органів. *Кримський юридичний вісник*. Збірник наукових праць, 2009, №1 (5) URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Kyuv/2009_1/1-5/15.pdf
7. Залюбовська І. К. Організаційно-правові засади державного контролю в Україні : навч.-метод. посіб. Одеса : Юрид. літ., 2003. 104 с.